

Kommunal Författningssamling

Strategi för Visselblåsarfunktion

Dokumentnamn	Strategi för visselblåsarfunktion
Dokumenttyp	Strategi
Huvudområde/ kategori	Allmänna, kommunövergripande
Ansvarig nämnd	Kommunstyrelsen
Ansvarig chef samt handläggare	Administrativ chef och kommunjurist
Fastställdedatum	2022-05-18 Ks § 71/2022
Diarienummer	KS 2022/190
Berörd	Samtliga nämnder och sektorer
Senaste översyn	

Strategi för Visselblåsarfunktion

Bakgrund

Den 17 december 2021 trädde en ny lag i kraft, lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, nedan kallad visselblåsarlagen.

Lagen innehåller bestämmelser om skydd för personer (s.k. visselblåsare) som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och rapporterar den.

Skyddet gäller även för andra än rapporterande personer, t.ex. personer som bistår den rapporterande personen och juridiska personer som den rapporterande personen äger, arbetar för eller på annat sätt har koppling till.

Skyddet består av ansvarsfrihet och förbud mot hindrande åtgärder och repressalier. Den nya visselblåsarlagen kompletteras också med ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att sekretess ska gälla vid handläggningen av rapporter om missförhållanden och i domstol vid tillämpningen av den nya visselblåsarlagen.

För Kävlinge kommun innebär den nya lagen en skyldighet att ha interna kanaler för rapportering av missförhållanden som förekommer i kommunens verksamheter.

För att leva upp till de krav som ställs på kommunen kommer Sektor Styrning och stöd att upphandla och teckna avtal med en extern leverantör för mottagning och bedömning av visselblåsartips och för de ärenden som går vidare även utredning.

Behöriga personer

Enligt den nya lagen ska en verksamhetsutövare utse oberoende och självständiga personer eller enheter som ska vara behöriga att på verksamhetsutövarens vägnar

1. ta emot rapporter och ha kontakt med rapporterande personer,
2. följa upp det som rapporteras, och
3. lämna återkoppling om uppföljningen till rapporterande personer.¹

¹ 5 kap. 5 § lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden

De som utses får antingen vara anställda hos verksamhetsutövaren eller hos någon som har anlåtats för att hantera rapporteringskanalerna och förfarandena för verksamhetsutövarens räkning.

I Kävlings kommun ska en mindre grupp inom Sektor Styrning och stöd bestående av HR-chef och kommunjurist ha det övergripande ansvaret för visselblåsarfunktionen och utgör tillsammans med den externa leverantören Kävlings kommuns visselblåsarfunktion. De personer som ingår i gruppen ansvarar för att ta emot rapporter och rekommendationer från den externa leverantören och vid behov uppdras åt denne att utreda rapporterad information vidare. Vid frånvaro eller jäv kan gruppen ta hjälp av kommundirektör, administrativ chef eller ekonomichef.

Vid behov kan även kommunikationschefen informeras om pågående ärenden.

Avgränsningar

Vad räknas som ett visselblåsarärende?

Visselblåsarlagens skydd gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram.

Visselblåsarlagen gäller även vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet;

1. som strider mot en direkt tillämplig unionsrättsakt inom tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten eller
2. strider mot lag eller andra föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och som genomför eller kompletterar en unionsrättsakt inom tillämpningsområdet för samma direktiv, eller
3. som motverkar målet eller syftet med bestämmelserna i en unionsrättsakt inom tillämpningsområdet för samma direktiv.²

De unionsrättsakter som omfattas kan till exempel gälla offentlig upphandling, miljöskydd, livsmedelssäkerhet, folkhälsa och skydd av privatlivet och personuppgifter.

Vad är ett arbetsrelaterat sammanhang?

Med arbetsrelaterat sammanhang avses en persons nuvarande eller tidigare arbete i privat eller offentlig verksamhet, i vilken personen kan eller har kunnat förvärva information om missförhållanden och utsättas för repressalier om informationen rapporteras.

Visselblåsarlagen gäller inte vid rapportering utanför ett arbetsrelaterat sammanhang, t.ex. rapportering av information som någon har fått del av i egenskap av anhörig, brukare, vårdnadshavare, patient eller elev. Inte heller förtroendevalda omfattas av skyddet i lagen.

² 1 kap. 2 § lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden

Vad betyder allmänintresse?

Visselblåsarlagen omfattar rapportering av missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Det finns normalt sett inte ett allmänintresse av att missförhållanden kommer fram om inte missförhållandena är allvarliga.

För att det ska anses finnas ett allmänintresse krävs också att missförhållandena angår en krets av personer som kan betecknas som allmänheten.

Visselblåsarlagen är således normalt inte tillämplig när det gäller rapportering av sådant som endast rör den rapporterade personens egna arbets- eller anställningsförhållanden. Det kan dock i särskilda fall finnas ett allmänintresse av att frågor som endast rör den rapporterade personen kommer fram, t.ex. om personen arbetar under slavliknande förhållanden eller att en arbetsgivare systematiskt bryter mot gällande regelverk när det gäller den enskilda personen.

Det kan också vara så att ett missförhållande som rör ett avtal eller en annan rättshandling och som endast angår avtalsparterna eller de som vidtar rättshandlingen, ändå påverkar allmänheten, t.ex. om det rör sig om korrupta handlingar.

Utöver att missförhållandena ska angå en krets som kan betecknas som allmänheten krävs att allmänheten har ett legitimt intresse av att missförhållandena kommer fram.

Allmän nyfikenhet är inte ett sådant intresse. Den omständighet att en verksamhet rent allmänt tilldrar sig allmänhetens intresse innebär inte att missförhållanden i verksamheten regelmässigt ska anses vara av allmänintresse. Däremot finns som regel ett legitimt intresse av att missförhållanden som påverkar allmänheten negativt kommer fram och därmed kan avhjälpas. Allmänheten kan också ha ett legitimt intresse av att bli upplyst om missförhållandena för att kunna vidta åtgärder för att skydda sig.

Ju mer frekventa och systematiska missförhållandena är, desto större är samhällsintresset av att missförhållandena avhjälpas eller avbryts.

Sammanfattning

Ett visselblåsarärende är alltså en rapportering som:

- Innefattar missförhållanden som framkommit i ett arbetsrelaterat sammanhang
- Det ska finnas ett allmänintresse av att missförhållandena man rapporterar om kommer fram
 - Ett allmänintresse kräver oftast att missförhållandet är allvarligt
 - Missförhållandet ska angå en krets av personer som betecknas som allmänheten
 - Allmänheten ska ha ett legitimt intresse av att missförhållandena kommer fram.

Processbeskrivning

Här ges en översiktlig beskrivning av gången för ett visselblåsarärende i Kävlinge kommun. Denna kan kompletteras med en mer detaljerad riktlinje för hanteringen som beslutas av Sektor Styrning och stöd.

1. Visselblåsare rapporterar ärende (skriftligt, muntligt eller fysiskt)

Den externa leverantören tar emot ett tips från den rapporterende personen (visselblåsaren). Visselblåsaren ska få en skriftlig bekräftelse från leverantören på att rapporten tagits emot inom sju dagar.

2. Inledande bedömning

Den externa leverantören ska vidta en egen jävsprövning och därefter en inledande bedömning och granskning för att bedöma om det inkomna ärendet är ett visseblåsarärende eller inte. De tips som uppenbart inte föranleder någon vidare åtgärd avskrivs direkt och behöver inte lämnas över till kommunen.

3. Rekommendation till kommunens interna visseblåsarfunktion

Efter den inledande bedömningen ges en rekommendation till kommunens interna visseblåsargrupp om hur ärendet ska hanteras vidare.

4. Beslut om vidare hantering

Den interna visseblåsargruppen tar därefter ställning till vidare hantering, enligt något av följande alternativ:

- Avskrivning av ärendet utan vidare åtgärd.
- Avskrivning av ärendet och överlämning av information för hantering internt som annat än ett visseblåsarärende.
- Uppdrag till extern leverantör att utföra en vidare utredning som ska resultera i en rapport till visseblåsargruppen.
 - Baserat på vad rapporten visar vidtas åtgärder av kommunen.
- Ärendet bedöms så allvarligt att ärendet överlämnas till polisen.

5. Återkoppling till visseblåsaren

Visseblåsaren ska senast inom tre månader från mottagningsbekräftelsen få återkoppling på de åtgärder som har vidtagits i ärendet.

6. Redovisning till kommunstyrelsen

Antal inkomna ärenden redovisas årsvis till kommunstyrelsen. I redovisningen ska det framgå om de blivit avskrivna på grund av att systemet inte ska hantera inkommen anmälan, hur många som gått vidare till intern hantering samt hur många rapporter som gått vidare till extern utredning respektive polisanmälan.

Diarieföring, gallring och arkivering

Den dokumentation och de rekommendationer som lämnas över från den externa leverantören till Kävlinge kommun diarieförs i Platina och sekretessmarkeras.

Dokumentation av den interna hanteringen diarieförs i Platina och sekretessmarkeras.

Alla ärenden som diarieförs kommer att arkiveras (bevaras för alltid).

Ärenden som avskrivs direkt av den externa leverantören efter den inledande bedömningen behöver inte diarieföras hos kommunen men ska hållas ordnade hos den externa leverantören. Gallring sker efter två år.

Kommunstyrelsens informationshanteringsplan kommer att uppdateras i enlighet med ovan.